

DÉR MÁRIA LAUDÁCIÓJA
A „KOVÁCS MÁTÉ EMLÉKÉNEK ÁPOLÁSÁÉRT EMLÉKPLAKETT”
ÁTADÁSA ALKALMÁBÓL

Dér Mária Magdolna 1963-ban végzett az ELTÉ-n magyar-könyvtár szakon, és diplomája megszerzése évétől gyakornoki beosztásban volt a Könyvtártudományi Tanszék oktatója.

Kezdetben tantárgyai az Osztályozási gyakorlatok (II. éves könyvtár szakos hallgatók egy csoportja számára, I. félév heti 2 óra; I. éves könyvtár szakos hallgatók négy csoportja számára, II. félév heti 2 óra) és a Bibliológiai szeminárium (I. éves könyvtár szakos hallgatók két csoportja számára, I. félév heti 2 óra). Utóbbi kurzus Kovács Máté modern könyvtártudomány-elméletéhez kötődött, és a fiatal kolléganő számára szakmai felkészültségének elismerése volt, hogy már a tanszéken töltött első félévében a tanszékvezető ezen fontos tudományos alapozó tárgy oktatásába vonta be őt.

A következő tanévben már tanársegédként jegyzi az Eötvös Loránd Tudományegyetem almanachja, ekkor bibliográfiai (tájékoztató), illetve osztályozási szemináriumokat tartott a Könyvtártudományi gyakorlat mellett.

1969-ben szerezte meg egyetemi bölcsészdoktori címét summa cum laude minősítéssel, értekezését „A szabad idő és az olvasás” témájában írta. Doktori disszertációja nyomtatásban is megjelent: Dér Mária: Szabadidő és olvasás. In: Könyvtártudományi tanulmányok. 4. 1971-1972. Budapest : Népművelési Propaganda Iroda, 1973. p. 229-281.

Tanszéki tudományos tevékenységének mindmáig haszonnal forgatott eredményei, jelentős publikációi:

Dér Mária – Voit Krisztina: Az egyetemi könyvtárszakon készült szakdolgozatok jegyzéke. Bibliográfia. Könyvtártudományi tanulmányok, 2. 1970. Népművelési Propaganda Iroda. 683—734.

Dér Mária: A könyv és könyvtár a magyar társadalom életében. (A dualizmus fél évszázada.) Sajtó alá rend. és jegyzetek. Bp., Gondolat, 1970. 120—201.

Az 1971/1972-es tanévtől Dér Mária már – köszönhetően a tanszéki tudományos műhelyben való aktív munkálkodásának – adjunktusként tevékenykedett az ELTÉ-n, utolsó tanéve a pesti egyetemen az 1973/1974-es volt. A fent említett közleményei mellett ekkoriban több recenziója is olvasható volt a Magyar Könyvszemlében.

Utóbbi szakmai tudományos tevékenysége a tágan értelmezett pedagógia felé fordult, de érdeklődési köre – a Kovács Máté-i alapokra épülve – megmaradt az olvasás és a fiatalok, hangsúlyosan a mai szóval élve hátrányos helyzetű fiatalok kérdéskörénél. A pedagógiai szakbibliográfiák tanúsága szerint az 1980-as évektől (az évtized elején a Fővárosi GYIVI munkatársaként, utóbb pedig hivatásos pártfogóként) számos dolgozata jelent meg a szakmunkástanuló fiatalok olvasása, művelődése, könyvtárhasználata témában, illetve a fiataikorúak hátrányos helyzetével, esélyeivel, lehetőségeivel, valamint a gyermekvédelem különféle területeivel kapcsolatban. Publikációiban behatóan foglalkozott a szociális gondozással, a volt állami gondozottak rehabilitációjával, lakáshelyzetével, reszocializációjával, a fiataikorúak pártfogó felügyeletével. Későbbi írásaiban – saját tapasztalatainak tanulságaira is építve – a pártfogó felügyelet „intézményének” feladatait, funkcióit és diszfunkcióit taglalta. Ezen munkáit már inkább a társadalomtudományi, jogi és kriminológiai szakfolyóiratok közölték.

Dér Mária életműve tehát szépen ívelt a magyar-könyvtár szakos végzettségű, Kovács Máté tanítványaként és kollégájaként bibliológiai szakmai megalapozottságú könyvtárosi indítástól, mindvégig a „nevelés” tágan értelmezett területén maradv a hátrányos helyzetű fiatalok helyzetének jobbítását célzó pártfogói tevékenységig. Látható, hogy a szakmai életút és a történelmi paradigma változásai közepette Dér Mária mindvégig hű maradt mesteréhez úgy szakmai működésében, mind nevelő-segítő habitusában.

A magam nevében is szeretettel köszöntöm Dér Máriát, és tisztelettel gratulálok az elismeréshez.

Budapest, 2022. november 14.

Pogányné dr. Rózsa Gabriella